

Ref: 118417-439

Inntektssystemutvalgets forslag, NOU 2022:10 om utjevning av kraftinntekter

Utvalget foreslår at «kommunenes inntekter fra konsesjonskraft, havbruksfond og eiendomsskatt på kraftanlegg, vindkraft, kraftnett og ilandføringsanlegg utjevnes mellom kommunene ved en fordeling av slike inntekter på hele kommunesektoren.» Utvalget begrunner forslaget med at det vil gi likere inntekter mellom kommunene. Utvalget «mener at dagens inntektssystem i all hovedsak fungerer godt», men foreslår likevel viktige endringer, som fører til at «Samlet sett kommer de minste kommunene og kommunene som i dag har de høyeste inntektene negativt ut, mens mellomstore og større kommuner kommer positivt ut.»

Innvendinger mot forslaget:

1. Utvalgets forslag gjelder ordinære og ikke ekstraordinære inntekter grunnet høye strømpriser. Regjeringen har i statsbudsjettet foreslått straksløsninger med omfordeling av ekstraordinære inntekter, med lik håndtering av eierinntekter og vertskommuneinntekter.
2. Det foregår allerede en betydelig utjevning av slike inntekter som er nevnt, men det er ikke kartlagt av utvalget: Naturressursskatt på vannkraft er en skatt til vertskommunen og fylket, og utgjør årlig ca 1,4 mia kr. Etter utjevning mottar de fleste kraftkommuner ifølge kommuneøkonomiproposisjonen 2023 om lag fem prosent av denne skatten, og i makro blir nærmere 1 mia kr omfordelt med størst gevinst for de folkerike kommuner. På grunn av konsesjonskraftinntekter blir rammetilskuddet redusert, for eksempel for Bykle kommune til 12 mill kr, eller under en tredel av opprinnelig rammetilskudd. Og til tross for at kommunen etter loven har krav på inntil 10 prosent av produksjonen, får ingen kommuner mer konsesjonskraft enn forbruket til alminnelig forsyning i kommunen. Noen kommuner sitter etter denne omfordelingen bare igjen med 15-20 prosent av den lovbestemte retten på 10 prosent.
3. Vannkraftutbygging omfordeler naturverdier- de sentrale strøk beholder sin natur uberørt, mens kraftkommuner avstår sine naturressurser til beste for alle. Lovverket bygger på et rettferdsprinsipp når berørte kommuner får vederlag for naturinngrepene. Utvalgets forslag forrykker denne historiske balansen mellom de som avstår sine verdier og de som mottar slike verdier i form av fornybar vannkraft.
4. Det er flere kommuner som har eierinntekter fra vannkraft, i normalår mer enn 5 mia kr årlig. Utvalget foreslår ikke å utjevne slike inntekter på hele kommunesektoren. Det vil være en urimelig forskjellsbehandling å utjevne noen, men ikke alle kraftinntekter.
5. Fordelingsvirkningene går fra de minste kommunene i sentralitet 5 og 6 og til sentrale strøk. Det betyr å flytte penger fra fraflyttingskommuner og til kommuner med befolkningsøkning.

118417-439/2022-10-16 Inntekssystemutvalgets forslag

Landssamanslutninga av Vasskraftkommunar

Akersgata 30 | NO-0158 Oslo | Tel: (+47) 99 11 99 00

Org.nr.: 975 625 117 | Bankgiro: 5024.05.37500 | www.lvk.no

Utvalgets forslag vil derfor ikke motvirke en av vår tids største utfordringer- sentraliseringen – men snarere understøtte den.

6. Det er om lag 35 kommuner som ifølge SSB ikke har innført eiendomsskatt, for eksempel Bærum kommune. Utvalgets forslag til omfordeling vil overføre deler av kraftinntekter og eiendomsskatteinntekter fra kommuner som har avstått sine naturverdier til vannkraftanlegg med store og irreversible naturinngrep til følge, og til sentrale strøk, herunder kommuner uten eiendomsskatt.
7. I Hurdalsplattformen heter det at kommuner som avstår sine naturressurser til storsamfunnet, skal få «mer igjen» av verdiskapingen. I forslaget til statsbudsjett er dette kommet til uttrykk ved økte inntekter for kommuner som sier ja til større vindkraftanlegg, gjennom økt produksjonsavgift og ny naturressursskatt. Utvalgets forslag gir kommuner som avstår sine naturverdier mindre igjen.
8. Hele samfunnet skal omstilles gjennom det grønne skiftet. Mer vann- og vindkraft er en absolutt forutsetning for at vi skal lykkes med det, og nye naturinngrep er uunngåelig. Det er bred politisk enighet om at kommuner som står foran nye naturinngrep må samtykke i det, og skatteregimet for vann- og vindkraft er et viktig verktøy for å få det til.
9. Utvalgets forslag punkterer et grunnprinsipp om kraftinntektenes lokale tilhørighet som vederlag for lokale naturinngrep. – Utvalgets forslag river vekk grunnlaget for å videreføre den samfunnskontrakten som i generasjoner har vært anerkjent for vannkraften, og etter hvert også for vindkraften.
10. Utvalget opplyser i vedlegg 3 at Norge har mindre grad av lokal beskatningsrett enn andre nordiske land. Det fremholdes bla at «de øvrige nordiske landene legger noe større vekt på insentiver til utvikling av skatteinntekter for kommuner med høye skatteinntekter enn i Norge.»
11. KS landsting vedtok følgende resolusjon i 2020:

«Råde- og forvaltningsretten over lokale naturressursar er ein grunnpilar i lokaldemokratiet. Å utnytte vasskraft har i meir enn 100 år gitt lokalsamfunn direkte inntekter gjennom lovfesta ordningar. Landstinget ventar at vertskommunane for vasskraft får ført vidare dei noverande ordningane som sikrar ein del av verdiskapinga, og at andre naturressurskommunar framover også vert sikra ein varig del av verdiskapinga basert på å gi frå seg naturressursar.»